

Haynald Lajos bicentenáriumi kiállítás a Magyar Természettudományi Múzeumban

BAJZÁTH Judit¹ & BAUER Norbert²

¹*Magyar Természettudományi Múzeum, Kiállításrendezési Osztály,
1083 Budapest, Ludovika tér 2–6. E-mail: bajzath.judit@nhmus.hu*

²*Magyar Természettudományi Múzeum, Növénytár,
1087 Budapest, Könyves Kálmán krt. 40. E-mail: bauer.norbert@nhmus.hu*

Összefoglalás – Haynald Lajos 66 éves korában írt végrendeletében „a nemzet múzeumára” hagyományozta teljes növényteni gyűjteményét és könyvtárát. Százezer példányt meghaladó botanikai gyűjteményét és szakkönyvtárát (világszintű ritkaságok sorával) a Magyar Természettudományi Múzeumban őrizzük. Utazásai, gyűjtései és cserekapcsolatai révén Európa egyik leggazdagabb magánherbáriumát építette fel. A kiállítás elsősorban a tudománypártoló, Növénytár-alapító bíboros érsek személyisége, motivációi, gyűjtőútjai, kapcsolatai és szándékai felől közelíti meg Haynald pályáját. Egy kiemelkedő életút és tettek sorozata a 19. századból, amikor a hazai kultúra és tudományosság mecénások segítségével a világ élvonalába emelkedett. A Haynald bicentenáriumi kiállítás egyfajta kísérlet arra, hogy a hagyományos tudománytörténeti tárgyú kiállításokat hogyan lehet újraértelmezni, új módszerekkel, bemutatási módokkal befogadhatóvá, vonzóvá tenni a látogatók, elsősorban a fiatal korosztály számára.

Kulcsszavak – herbárium, tudománytörténet, botanika, muzeológia, tudománytámogatás, Növénytár, kiállítás-módszertan, saját tapasztalat

BEVEZETÉS

Haynald Lajos (1816–1891) kivételes műveltségű egyházi személyiség volt, 1851-től gyulafehérvári püspök, 1867-től kalocsai érsek. Neve a legnagyobb magyar mecénások között említhető, iskolákat alapított, jelentős összegekkel támogatta a képzőművészetet, az irodalmat és a kultúra számos területét (FRANKÓI 1894, LAKATOS 2003). A magyar botanika is a legnagyobb támogatói között tartja számon (GOMBOCZ 1936) (1. ábra). Haynald Lajos célzott anyagi támogatása tette lehetővé, hogy 1870-ben a Magyar Nemzeti Múzeum növénygyűjteményét önálló osztállyá szervezzék és a gyűjtemény kezelésére botanikus múzeumi őrt vegyenek fel. A fűvészeti osztály (a Növénytár korábbi elnevezése) működését élete végéig igen jelentős összeggel támogatta. Javaslatára barátját, Janka Viktort – akivel a

Bánságban 1856-ban együtt is botanizált – bízták meg a gyűjtemény vezetésével (FILARSZKY 1902). A növénytani gyűjtemény fejlesztésében a legnagyobb előrelépést mégis az hozta meg, amikor Haynald 1882-ben saját magángyűjteménye sorsáról rendelkezett. Halálát követően növénygyűjteménye és a 16–19. századi botanikai irodalom színe-javát felvonultató szakkönyvtára a múzeumba került. A Haynald-gyűjtemény Európa legnagyobb magánherbáriuma volt. Mintegy százezer növénypéldányt tartalmazott, megduplázva ezzel az addigi gyűjteményt. Ezzel a Növénytár a legdíszesebb európai gyűjtemények közé, a világ akkori élvonalába került.

HAYNALD LAJOS, A BOTANIKUS

Haynald természettudományos érdeklődése gyerekkorában gyökerezik. Édesapja Haynald István (1773–1854) gyermekeit már korán a természetismeret felé terelgette. 1839-ben a bécsi császári növénytani intézetben ismerkedett meg Endlicher István (1804–1849) és Eduard Fenzl (1808–1879) botanikussal. Fenzl tanította meg Haynaldot mikroszkopizálni, diskurzusaik során találkozhatott botanikai rendszertani kérdésekkel, hiányosan ismert területekkel (KANITZ 1889).

Gyulaféhevári püspökként, erdélyi évei alatt, miközben alaposan bejárta a vidéket, csakhamar felismerte, hogy Erdély növényvilága szinte fehér folt a növénytani szakirodalomban.

Haynald az erdélyi táj feltáratlan növényvilágát maga is kutatta. Saját gyűjtéseinek számát tekintve az erdélyi évek botanikai pályájának legintenzívebb szakaszát jelentik. Kevés szabadidejében és hivatalos útjainak szabad óráiban is az erdélyi flóra megismerésén dolgozott (KANITZ 1889).

Bőkezűen támogatta az Erdélyben tevékenykedő botanikusok munkáját. Több erdélyi flóramű (Fuss M.: *Flora Transsilvaniae*, 1866; Simonkai L.: *Erdély edényes flórájának helyesbitett foglalata*, 1887) megjelentetését támogatta anyagiilag is és kapcsolatai révén is.

LE CARDINAL HAYNALD.

1. ábra. Fényképfelvétel Haynald Lajos, bíboros, kalocsai érsekről (Magyar Természettudományi Múzeum, Tudománytörténeti Gyűjtemény, Istvánffy Gy. ajándéka, 1889)

Fig. 1. Photo archive of Lajos Haynald Cardinal Archbishop of Kalocsa (HNHM Collection of Science History, Gy. Istvánffy's donation, 1889)

Még erdélyi püspökként kétszer járt Itáliában (1859, 1862). Egyházi karrierjének kényszerű törését követő itáliai útjai (1864, 1870, 1875, 1879, 1880), és Rómában töltött évei (1865–1867) során az egyházi feladatok mellett ismét a növényvilág megismerésében lelte örömét. Hivatali feladatai során beutazta Itáliát, eljutott Svájcba, Dél-Franciaországba, megismerkedett neves botanikusokkal és mindenhol intenzíven gyűjtött. Jávorka megállapítása szerint ő az első magyar botanikus, aki utazásai során megismerhette szinte egész Európa flóráját, szakmai kapcsolata révén nemzetközi ismertségnek és elismertségnek örvendett (JÁVORKA 1916). A Kárpát-medencében, az Alpokban és Itáliában gyűjtött a legtöbbet, de cseh, német és dél-francia területekről is szép számmal ismerjük példányait.

Kalocsai érsekként saját gyűjtésekre egyre kevesebb időt tudott fordítani, ekkortól leginkább Kalocsa környékén botanizált. Lelkesen gazdagította a Kerner által kezdeményezett *Flora exsiccata Austro-Hungarica* kollekciónak anyagát (FRANKNÓI 1894). Érseki kertjébe Bécsből és más botanikus kertekből is hozatott növényeket. Júliusi szabadságai során időnként távolabbi fürdőhelyekre és a hegyekbe (pl. 1871: Teplitz, 1872: Herkulesfürdő, 1874: Bad Ems, Berchtesgaden) is eljutott, ahol a növénygyűjtések is segíthették felüdülését.

Haynald tudományos céljai között szerepelt a *Flora Biblica* összeállítása. A Bibliában megjelenő növények nagy részével itáliai útjai során találkozott.

2. ábra. A *Flora Biblica* témát bemutató vitrin Haynald-kéziratokkal, -példányokkal és -illusztrációkkal (fotó: Bauer N.)

Fig. 2. Exhibition showcase on the topic of *Flora Biblica* with Haynald's manuscripts, specimens and illustrations (photo: N. Bauer)

3. ábra. Joseph Seboth egyik illusztrációja Haynald: *A Szentírású mézgák és gyanták termőnövényei* című művéhez

Fig. 3. Joseph Seboth's illustration from Haynald's Academy Inaugural: *The resinous plants of the Holy Script*

Talán a mediterrán növényvilág érintésének köszönhetően fogalmazódott meg benne a vágy, hogy egyházi személyként és botanikusként az ő egyik küldetése lehet a Biblia flórájának összeállítása. A fajokkal való megismerkedést követően a szentírásai növényekről éveken át gyűjtötte a botanikai és kultúrtörténeti ismereteket. Hagyatékában ezzel kapcsolatos levelezései, kéziratos jegyzetei az egyik legnagyobb tételt jelentik (2. ábra). A Biblia teljes flórájának feldolgozásához nem jutott elég ideje, de e témában tartotta akadémiai székfoglalóját *A szentírásai mézgák és gyanták termőnövényei* címmel, 1869-ben (HAYNALD 1879). A tervben lévő *Flora Biblica* kiadványhoz, a szentírásai növényekről Haynald grafikusművész barátjával, az osztrák Joseph Seboth-tal egyedi rajzokat készíttetett, de megjelenésüket sajnos nem érthette meg (BUNKE 1993). Az elkészült rajzok kisebb része, 13 növényfajtról 1894-ben, a Nemzeti Múzeum Növénytani Osztálya kiadásában jelent meg (HAYNALD 1894) (3. ábra).

A HAYNALD-KIÁLLÍTÁS KONCEPCIÓJA

A múzeum „*igéző virágok szemlélésében*” – *Haynald Lajos hagyatéka (200 éve született Haynald Lajos bíboros, kalocsai érsek)* c. kiállítása a tudománypártoló, Növénytár-alapító bíboros érsek személyisége, motivációi, gyűjtőútjai, kapcsolatai és szándékai felől fejt fel Haynald pályáját. Egyfajta kísérlet arra, hogy a haygo-

4. ábra. Haynald-kiállítás a múzeumban (fotó: Bauer N.)
Fig. 4. Haynald exhibition in the museum (photo: N. Bauer)

mányos tudománytörténeti tárgyú kiállításokat hogyan lehet újraértelmezni, új módszerekkel, bemutatási módokkal befogadhatóvá, vonzóvá tenni a fiatal korosztály számára (4. ábra). A kiállítás csatlakozik a múzeum *Mire jók a természettudományi gyűjtemények?* című sorozatához.

Haynald egyházi karrierjének állomásai, társadalmi és politikai szerepvállalása csak érintőlegesen, botanikai és gyűjtőtevékenysége háttereként jelenik meg a bemutatón.

A kiállítás bemutatja Haynald Lajos természettudományos hagyatékát, ízeletet ad azokból a gyűjteményi tárgyakból, melyek megalapozták egy Nemzeti Botanikai Gyűjtemény és a magyar botanika tudomány világszínvonalra emelését. Bemutatja, hogy milyen célt kívánt szolgálni Haynald azzal, hogy nemzetközi cserék, gyűjteményvásárlások és saját gyűjtések segítségével létrehozta a 19. század egyik legnagyobb magánherbáriumát, amelyet később a Magyar Nemzeti Múzeumra hagyott. A Magyar Természettudományi Múzeumban őrzött gyűjteménye, az írásos emlékek és publikációk alapján felrajzolhatók azok a földrajzi területek, amelyekre vonatkozóan a Haynald-gyűjtemény reprezentatív, s napjainkban sem megkerülhető a florisztikai, chorológiai szintézisek (flóraművek) összeállításakor.

A kiállítás egy másik rétege az érsek példáján keresztül a mecénatúra és a közgyűjtemények, valamint az egyház és a tudomány, a tudomány-támogatás kérdéskörét és jelenkori relevanciáját járja körül.

A bemutató harmadik rétege példákkal világítja meg, hogy miként segíthetik a pontosan datált (hely és idő) gyűjteményi példányok egy érdekes, még nem minden részletében feltárt izgalmas életút pontosabb megismerését. A feltárt hagyaték segítségével jobban megismerhetjük a tudományt alázatosan, adatok sorával szolgáló, ugyanakkor a termé-

5. ábra. Herbáriumi lap (*Adenostyles alliariae* (Gouan) A. Kern.) Haynald és Liszt Ferenc kirándulásáról (1864. június 23.), Collepardo térségéből
Fig. 5. Herbarium sheet (*Adenostyles alliariae* (Gouan) A. Kern.) from a botanical trip of Lajos Haynald and Ferenc Liszt (June 23rd, 1864), Collepardo area, Italy

6. ábra. Herbáriumi lapok bemutatása a kiállításban

Fig. 6. Herbarium sheets in the exhibiton

szet szépségeiben megnyugvást kereső embert is. A kiállítás címe „igéző virágok szemlélésében” is Haynaldtól származik: „Velem együtt tapasztalatból tanulják meg Önök is, hogy midőn talán a hivatásszerű nehéz munkában lankad Önök ereje ..., midőn szeretetlenség zavarja lelkök nyugalmát; igéző virágok szemlélésében, vizsgálásában találjanak üdülést, vidámságot, feledjék gondjaikat ... és az élet őszhajak jelezte alkonyán is megőrizték az életfrissességet, a kedélyderültséget és legbájosabb teremtményeiben bámulják, s örvendve dicsőítsék a Teremtőt” (HAYNALD 1878a, b). Ebben a néhány sorban fogalmazza meg a botanikához fűződő kapcsolatát.

A kiállítás izgalmas, tárgyi rétegét az érsek gyűjtőútjairól hozott, vagy csere és vásárlás útján szerzett herbáriumi lapok, levelezései, magániratai, könyvei adják. A kiállításban a látogatók részesei lehetnek annak a feltáró, kutató munkának is, amely a muzeológia alapját adja: szóra bírni a gyűjteményi tárgyakat, történeteket fejteni meg belőlük (5–6. ábra). A látogatóknak a tárgyak, a herbáriumi lapok cédulái segítségével kell feltárniuk Haynald „életútját”, így rekonstruálva személyiségét, bejárva azt az utat, amelyet a műkedvelő botanikától az akadémiai székig és mecénatúráig megtett. Így a látogatókban egy saját kép alakulhat ki a

korszakról, Haynaldról, a gyűjteményekről, a tudományról, a tudományos munkáról, a hivatásról, az elkötelezettségről. A bemutató a probléma-alapú kiállítás módszertani eszközeit használja fel ennek érdekében.

A kiállítás létrehozásában közreműködött:

A kiállítást rendezte: Bajzáth Judit

Szakmai rendező: Bauer Norbert

Forgatókönyv: Bauer Norbert, Bajzáth Judit, Horváth Krisztina, Kovács Eszter, Katus Magdolna, Matuszka Angéla, Turcsányi Eszter, Tőser Jánosné

Látvány- és grafikai tervek: Kovács Eszter, Bajzáth Judit, Katus Magdolna, Tőser Jánosné, Turcsányi Eszter

Kivitelezés: Tőser Jánosné, Bajzáth Judit, Bauer Norbert, Bukva Miklós, Esztergályos Judit, Fekete Gertrúd, Horváth Krisztina, Kovács Eszter, Katus Magdolna, Matuszka Angéla, Nagy Enikő, Papp Gábor, Szatmári Erika, Sebestyén Réka, Turcsányi Eszter, Vidacs Júlia, Zatykó Krisztián, Tó-Art Medic Kft., Reálprint Kft.

Herbáriumi anyag: MTM Növénytár

Archív fotók és dokumentumok: MTM Könyvtár, Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtár és Központi Adattár és Digitális Archívum, Országos Széchényi Könyvtár Kézirattár, Fortepan

Fotók: Bauer Norbert

Film: Bauer Máté András

Kölcsönzött tárgyak: Magyar Nemzeti Galéria, Postamúzeum, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, MTM Mátra Múzeuma

A kiállítás az EMMI támogatásával jött létre.

*

Köszönetnyilvánítás – Köszönjük Márfi Gyula, veszprémi érsek és Várszegi Asztrik, pannonhalmi főapát személyes támogatását.

The bicentennial Haynald exhibition in the Hungarian Natural History Museum

Judit BAJZÁTH¹ & Norbert BAUER²

¹*Department of Exhibitions, Hungarian Natural History Museum,
Ludovika tér 2–6, H–1087, Budapest, Hungary. E-mail: bajzath.judit@nhmus.hu*

²*Department Botany, Hungarian Natural History Museum,
Könyves Kálmán krt. 40, H–1087, Budapest, Hungary. E-mail: bauer.norbert@nhmus.hu*

Abstract – In his will written at the age of 66, Lajos Haynald bequeathed his complete botanical collection and library to the “museum of the nation”. The private collection of more than 100,000 herbarium specimens and the special library containing a range of rare books are housed in the Hungarian Natural History Museum. He created one of the richest private herbaria in Europe through his travels, collecting activities and international exchanges. The exhibition explores Cardinal Archbishop Haynald’s career focusing on the personality, motivations, collecting trips, professional relationships and the intentions of this great patron of science. The bicentennial exhibition is a sort of experiment on how to reinterpret exhibitions with traditional themes in the history of science by using novel exhibition design and methodology so that it becomes attractive and digestible for the younger generation.

Key words – herbaria, history of science, botany, museology, support of science, Department of Botany, exhibition methodology, own experience

INTRODUCTION

Lajos Haynald (1816–1891), an ecclesiastic of exceptional knowledge, was appointed Bishop of Transylvania in 1851 and became the Archbishop of Kalocsa in 1867. He was one of the greatest patrons of education and culture in Hungary who founded schools and generously supported art, literature and other areas of culture (FRANKÓI 1894, LAKATOS 2003). He is considered the greatest patron of botany in Hungary (GOMBOCZ 1936) (Fig. 1).

In 1870, Haynald’s direct financial support made it possible to transform the botanical collection of the Hungarian National Museum into an independent Department of Botany. Haynald generously supported the department until his death. At his suggestion, his friend the botanist Viktor Janka was appointed the curator of the collection (they had spent time together collecting specimens in the Banat region in 1856) (FILARSZKY 1902). A major development in the history of the collection took place in 1882 when Haynald, in his will, left his private collection and his library containing the major pieces of 16th–19th century botanical literature to the museum. The Haynald collection was the largest private herbarium in Europe at the time. It contained about 100,000 plant specimens, which

doubled what the museum had had so far. This placed the Department of Botany among the most prestigious collections in Europe and the world.

LAJOS HAYNALD, THE BOTANIST

Haynald began to show interest in botany as a child. His father, István Haynald (1773–1854) introduced natural history to his children early on. Haynald met two botanists, István Endlicher (1804–1849) and Eduard Fenzl (1808–1879) in the Imperial Institute of Botany in Vienna. Fenzl taught him how to use the microscope and they discussed issues of classification and vaguely known areas of botany (KANITZ 1889).

As the Bishop of Transylvania seated in Gyulafehérvár (Alba Iulia), he thoroughly travelled the region. As a botanist, he soon realized that the flora of Transylvania is hardly known in the botanical literature. The years he spent there accounts for the most intensive stage of his career as a botanist (KANITZ 1889).

He worked hard on exploring the flora of Transylvania in his spare time and the free hours of his official visits. Haynald generously supported botanists working in Transylvania. He assisted the publication of several floristic syntheses (e.g. Fuss, M.: *Flora Transsilvaniae*, 1866; Simonkai, L.: *Erdély edényes flórájának helyesbitett foglalata*, 1887) financially and through his professional network.

Haynald travelled to Italy twice as the Bishop of Transylvania (1859 and 1862). As a result of a break in his ecclesiastical career, he held office in Rome between 1865 and 1867. During this period and on several trips to Italy (1864, 1870, 1875, 1879, and 1880) he found joy in studying the plants of the country. His official visits took him all around Italy, to Switzerland and to the south of France. He met famous botanists and collected intensively. According to Jávorka, Haynald was the first Hungarian botanist who had the chance to explore the flora of Europe, and, through a professional network, was internationally known and respected (JÁVORKA 1916). He mostly collected in the Carpathian Basin, in the Alps and in Italy, but there are numerous specimens in his collection coming from Czech, German, Prussian and French regions.

As the Archbishop of Kalocsa, he could spend less and less time with collecting plants. At this time his naturalist activity focused on Kalocsa and its surroundings. He enthusiastically enriched the collection *Flora exsiccata Austro-Hungarica*, initiated by Kerner. Plants from Vienna and other botanical gardens were planted in the garden of the Archdiocese. He sometimes spent his holidays at spas and in the mountains (e.g. 1871, Teplitz (Bohemiae), 1872: Herkulesfürdő, 1874: Bad Ems, Berchtesgaden) where collecting plants must have helped him relax.

One of Haynald's scientific goals was to prepare the compilation *Flora Biblica*. He found many of the biblical plants during his trips in Italy. Perhaps due to his

familiarity with the Mediterranean flora, as much as being an ecclesiastic and a botanist, he made it his mission to compile a study of the plants of the Bible. After he had become familiar with the biblical species, he collected botanical and cultural-historical information about them for years. Correspondence and hand-written notes relating to the topic constitute a major part of his bequest (Fig. 2). He did not have enough time to process the complete flora of the Bible, but the resinous plants of the Holy Script were the topic of his inaugural speech at the Academy of Science in 1869 (HAYNALD 1879). Joseph Seboth, graphic artist and Haynald's friend, was commissioned to prepare the illustrations for *Flora Biblica*. Unfortunately, Haynald passed away before the publication (BUNKE 1993). In 1894, a small portion of the illustrations (of 13 plant species) were published by the Department of Botany of the Hungarian National Museum (HAYNALD 1894) (Fig. 3).

CONCEPTION OF THE EXHIBITION

The exhibition titled “*In observance of enchanting flowers*” – *Bequest of Lajos Haynald (Lajos Haynald Cardinal Archbishop of Kalocsa was born 200 years ago)* explores Cardinal Archbishop Haynald's career focusing on the personality, motivations, collecting trips, professional relationships and intentions of the great patron of science.

The exhibition is a sort of experiment on how to reinterpret exhibitions with traditional themes in the history of science by using novel exhibition design and methodology so that it becomes attractive and digestible for the younger generation (Fig. 4).

The stages of his ecclesiastical career and social and political role are discussed only as a framework for his activity as a botanist and a collector.

We demonstrate how representative his exceptional collection is in terms of taxonomy and floristics. We discuss the aims that made him create one of the largest private herbaria of the 19th century (bequeathed to the Hungarian National Museum) through international exchanges, purchases and private collections. His collection, housed in the Hungarian Natural History Museum, written documents and publications help explore those geographical regions of which the Haynald botanical collection is representative. This material is still to be consulted for the compilation of floristic and chorological syntheses.

The exhibition intends to shed light on the issue and contemporary relevance of patronage and public collections, church and science, and the support of scientific research.

Furthermore, the exhibition uses examples to show how the accurately dated specimens can assist in a better understanding of an interesting, exciting but so far not fully unveiled career (Fig. 5).

He left behind a rich natural history collection which allows us to know him better as a humble servant of science who provided a wide range of data as well as a person who searched for peace in the beauty of nature. We try to reveal the hidden details of his active life through his accurately dated specimens.

The title of the exhibition “In observance of enchanting flowers” also comes from Haynald (HAYNALD 1878a, b) revealing his relation to botany.

The objects on display are herbarium pages collected by the Archbishop himself or acquired through exchange, Haynald’s correspondence, private documents and books.

Visitors can be part of the exploratory and research process museology is based on: an investigation that reveals the story behind the exhibits (Fig. 5–6).

The visitor must consult the exhibits and the herbarium records to reconstruct Haynald’s personality and to explore his journey through life starting out as a naturalist and becoming a scholar and a patron of science. We can construct our own image of Haynald as a person, the age he lived in, collections, science, scientific work, vocation and commitment.

The exhibition was created by:

Curators: Judit Bajzáth and Norbert Bauer

Interpretive planning: Norbert Bauer, Judit Bajzáth, Krisztina Horváth, Eszter Kovács, Magdolna Katus, Angéla Matuszka, Jánosné Tősér, Eszter Turcsányi,

Design: Eszter Kovács, Judit Bajzáth, Magdolna Katus, Jánosné Tősér, Eszter Turcsányi

Installation: Jánosné Tősér, Judit Bajzáth, Norbert Bauer, Miklós Bukva, Judit Esztergályos, Gertrúd Fekete, Krisztina Horváth, Eszter Kovács, Magdolna Katus, Angéla Matuszka, Enikő Nagy, Gábor Papp, Erika Szatmári, Réka Sebestyén, Eszter Turcsányi, Júlia Vidacs, Krisztián Zatykó, Tó-Art Medic Kft., Reálprint Kft.

Collection: HNHM Department of Botany, Library

Archives: HNHM Library, Hungarian National Museum, National Széchényi Library, Fortepane

Photo: Norbert Bauer

Movie: András Máté Bauer

Objects on loan: Hungarian National Gallery, Postal Museum, Hungarian Open Air Museum, HNHM Mátra Museum

The exhibition was supported by Ministry of Human Capacities.

*

Acknowledgements – Special thanks to Gyula Márfi Archbishop of Veszprém and Asztrik Várszegi Abbot of Pannonhalma for their personal supporting.

IRODALOM – REFERENCES

- BUNKE ZS. 1993: A Herbarium Haynaldianum a Magyar Természettudományi Múzeumban. – *Szécsényi Honismereti Híradó* 14–16: 41–49.
- FILARSZKY N. 1902: A növénytan oształy története és jelen állapota. – In: ANON. (ed.): *A Magyar Nemzeti Múzeum múltja és jelene*. Hornyánszky Nyomda, Budapest, pp. 261–276.
- FRAKNÓI V. 1894: Haynald Lajos emlékezete. – *Akadémiai Értesítő* 5(49): 5–21.
- GOMBOCZ E. 1936: *A magyar botanika története – a magyar flóra kutatói*. – MTA, Budapest, 636 pp.
- HAYNALD L. 1878a: *Denkrede auf Philipp Parlatore. Gelesen in der feierlichen Jahresversammlung der Ungar. Academie der Wissenschaften am 16. Juni 1878*. – Franklin, Budapest 63 pp.
- HAYNALD L. 1878b: Parlatore Fülöp. – *Magyar Növénytani Lapok* 2(20): 97–140.
- HAYNALD L. 1879: A szentírás mézgák és gyanták termőnövényei. (Népszerű előadás, tartotta a Magy. Tud. Akadémia ünnepélyes közgyűlésén Dr. Haynald Lajos.) – *Magyar Növénytani Lapok* 3: 177–222.
- HAYNALD L. 1894: *Des plantes qui fournissent les gommés et les résines mentionnés dans les livres saints désignées par l'ordre du feu le Cardinal Haynald, Archevêque de Kalocsa. A szentírás mézgák és gyanták termőnövényei. Rajzoltattak néhai Haynald L. bíboros, kalocsai érsek rendeletére*. – Nemzeti Múzeum Növénytani Oształy (Propriété du Département Botanique de Musée National Hongrois), Budapest, 4 pp.
- JÁVORKA S. 1916: Haynald Lajos. (Születésének századik évfordulója alkalmából) – *Botanikai Közlemények* 15(5–6): 127–129.
- KANITZ Á. 1889: Haynald Lajos bíbornok mint botanikus. Félévszázados papi jubileuma alkalmából. – *Magyar Sion Őrei* 2: 140–157.
- LAKATOS A. 2003: *Haynald Lajos élete és kora (1816–1891)*. – Biográfia, Doktori disszertáció, ELTE BTK, Budapest, 2003. 327 pp.